

AKTUALITĀTES

PIESAKIES STIPENDIJAI – 6000 EIRO

Atklāta pieteikšanās L'ORÉAL Baltic stipendiju programmai *Sievietēm zinātnē*. Atzīmējot stipendijas 15. jubilejas gadu Latvijā un trešo darbības gadu Igaunijā un Lietuvā, pirmo reizi septiņas Baltijas zinātnieces katra saņems 6000 eiro stipendiju par savu ieguldījumu zinātnē.

Baltijas zinātnieces ir aicinātas pieteikties *Sievietēm zinātnē* stipendijām līdz 7. martam, aizpildot pieteikuma anketu projekta *Sievietēm zinātnē* For mājaslapā www.forwomeninscience.com.

Kopš L'ORÉAL Baltic stipendijas programmas ieviešanas Latvijā, 15 gadu laikā atzinību par savu ieguldījumu zinātnes jomā ir saņēmušas 42 zinātnieces no Latvijas.

GAIDA ĒNOTĀJU PIETEIKUMUS

Šogad *Ēnu diena* norisināsies 13. februārī. **Potenciālo ēnotāju pieteikumi tiks pieņemti līdz 7. februārim.** Šogad *Ēnu dienas* mērķis ir atklāt profesiju daudzveidību dažādos uzņēmumos, aicinot jauniešus skatīties plašāk. *Ēnu dienas* laikā skolēni varēs iepazīties ar prasmēm un zināšanām, kas nepieciešamas konkrētiem speciālistiem, lai tie varētu veidot veiksmīgu karjeru. Skolēni izvērtē pieejamās vakances un piesakās uz izvēlēto vakanci, rakstot motivācijas vēstuli. Pagājušajā gadā *Ēnu dienas* piedalījās 1542 *ēnu devēji*, kuri piedāvāja kopumā 8044 vakances. Uz piedāvātajām vakancēm pretendēja 49 000 reģistrētu *ēnotāju*.

IESPĒJA APMĀCĪT SEV VAJADZĪGOS DARBINIEKUS

Nodarbinātības valsts aģentūra (NVA) turpina pieņemt darba devēju pieteikumus vajadzīgo darbinieku apmācībai. **Tā ir bezdarbnieka praktiskā apmācība, kas ilgst sešus mēnešus: darba devējs pats sagatavo sev vajadzīgo speciālistu, saņemot no NVA dotāciju.** Darba devējam ir jāpiedāvā no jauna izveidota darba vieta, vai darba vietai jābūt vakantai vismaz četrus mēnešus pirms praktiskās apmācības uzsākšanas. Pēc praktiskās apmācības pabeigšanas bezdarbniekam vismaz trīs mēnešus jāturpina darbs pie tā paša darba devēja.

Līga NESTERE-NIKANDROVA

DEGVIELAS CENA, EIRO/L

	95E	DD
Circle K	1,194	1,194
Neste	1,172	1,171
Virši A	1,184	1,184
Vlada Baltija	1,176	1,176

04.02.2019.

Izsit caurumu izglītības sienā

Līga NESTERE-NIKANDROVA

Ilzei Kalniņai pēc vārda kabatā nav jāmeklē, viņa ir tieša, mērķtiecīga, no viņas staro pašpārliecinātība. Cilvēks, kas zina, ko grib un kā iecerēto panākt. Tādēļ nav pārsteigums, ka tieši Ilze ir spējusi izsist izglītības sienā caurumu – viņa ir tālmācības ieviešēja pamata un vispārējā vidējā izglītībā Latvijā, pirms desmit gadiem atverot pirmo tālmācības vidusskolu Latvijā – Rīgas Tālmācības vidusskolu.

Pēc dažiem gadiem viņa vēra durvis arī Latvijas Tālmācības profesionālajam centram. Bet kā veļdzē no ikdienas rūpēm viņai ir neformālās izglītības projekts *Panākumu universitāte*, kuru viņa izveidojusi, jo tas palīdz jauniešiem labāk sagatavoties savai nākotnes profesijai un dzīvei.

Rīgas Tālmācības vidusskola šogad svin savu desmit gadu jubileju. Ista dzimšanas diena ir 6. martā, bet 15. maijā, kad valstī ir eksāmenu laiks, skola savu dzimšanas dienu atzīmēs ar vērienu, kurā tiks aicināti ikviens, kurš vēlas savai skolai pateikt paldies, un ikviens, kam rūp tālmācība Latvijā!

Skepse un neticība

Sobrīd tālmācību mēs uzteicam kā kaut ko pašsaprotamu, kā vienu no iespējām, kā iegūt izglītību, taču pirms desmit gadiem tā bija novitāte Latvijas pamata un vispārējās vidējās izglītības segmentā, un, kā zināms, jauninājumus bieži vien sabiedrība nesagauda ar ovācijām. «Neticība un skepse bija milzīga. Sabiedrības nostāja bija aptuveni šāda – redz, būs iespēja *caurkritušajiem* iegūt vismaz kādu atestātu. Pirmos gadus, kad biju arī skolas direktore, lielu savu darba dienu daļu veltīju skaidrojošam darbam, sabiedrības izglītošanai, jo jautājumu bija daudz. Tikai retais ticēja, ka tālmācības ideja būs ilgtspējīga. Un Tatjana Koke, toreizējā izglītības un zinātnes ministre, bija viena no retajām, kas sadzirdēja mani. Agrāk es biju viņas studente [Ilze mācījās maģistrantūrā psiholoģijā]. Idejai noticēja arī Izglītības kvalitātes valsts dienesta vadītāja Inita Juhņeviča (tobrīd viņa strādāja Izglītības un zinātnes ministrijā) un ar savu parakstu apliecināja, ka tālmācība kā vidējās izglītības forma tiek atbalstīta no valsts puses.» 2009. gada 30. aprīlī Rīgas Tālmācības vidus-

Foto: Gerts OZOLINS, Fot Photo Agency

VĒRTĒJOT jau iesāktās pārmaiņas izglītībā, Ilze Kalniņa uzskata, ka kompetencēs balstīto mācību pieejas iecere ir jāturpina. «Protams, skolēnam ir jāzina matemātika, valodas, bet svarīgi ir iemācīt arī dzīvotprasmes, jāiemāca, kā konkrētās zināšanas pielietot dzīvē. Svarīgi arī atcerēties, ka neviens kompetenču modelis nestrādās, ja bērna pilnveidē neiesaistīsies ģimene: nevar visu atbildību uzvelt skolai – radiet man burvīgu bērnu! Tā tas nenotiek, tāpat ļoti būtiska nozīme ir ārpuskolas aktivitātēm – lai bērns iet, mēģina, sanāk, nesanāk, bet kā gan savādāk, ja ne darot, var iemācīties ko jaunu, attīstīt sevi jaunas prasmes.»

skola pirmo reizi Latvijā saņēma izglītības programmas licenci vispārējās vidējās izglītības vispārīglojošā virziena programmas īstenošanai tālmācības formā. «Atceros, ka Tatjana Koke sacīja – mēs esot izsītuši izglītības sienā caurumu, un ir atvērušas jaunas durvis,» atceras Rīgas Tālmācības vidusskolas dibinātāja.

Idejas aizmetņi

Šie vārdi stiprināja, taču tālmācības *starts* vidējā izglītībā bija nezināms apvīts. «Man bija pieredze darbā augstākā izglītībā, bet te pēkšņi nokļuva jaunos apstākļos – tik daudz nezināmā: ko un kā mācīt, ar ko sākt, kas būs pedagogs. Mani bērni tolaik mācījās pamata un vidusskolas posmā un savā ziņā kļuva par *eksperimenta zaķiem* – kas strādā, kas nestrādā, ko vēlas jaunieši un kas viņus demotivē mācībām. Starp citu, arī viņi ir Rīgas Tālmācības vidusskolas absolventi, bet nu jau augstskolu budžeta grupās ir ieguvuši augstākās izglītības.»

Ilze stāsta, ka ideja par tālmācības vidusskolas veidošanu radās pēc daudzkārtējiem braucieniem ārpus Latvijas uz valstīm, kur dzīvo un strādā mūsu valstspiederīgie. «Skolas sākotnējā mērķauditorija bija pieaugušie, kam dažādu iemeslu dēļ nebija iegūta vidējā izglītība. Daudz šādu cilvēku bija izbraukuši ārpus Latvijas, bet viņi vēlējas savu izglītības ceļu turpināt

latviskā vidē.» Tādēļ radās doma izveidot vispārējās vidējās izglītības programmu tālmācībā.

Kad ierastais skolas sols neder

Pirmajā gadā vidusskola uzņēma 137 interesentus. Otrajā gadā tapa arī pamatzglītības programma (no 7. līdz 9. klasei). «Mani ir mudinājuši tālmācības izglītību piedāvāt jau, sākot no 1. klases, taču šo ieceri esmu noraidījusi, jo uzskatu, ka vispirms bērnam jāapgūst prasme mācīties. 1. klases skolēns vēl neprot patstāvīgi mācīties. Viņam ir vajadzīga pedagoga klātbūtne. Tālmācības galvenie atslēgas vārdi ir – augsta pašmotivācija un spēja patstāvīgi/pašvirzīti mācīties. Tālmācība ir paredzēta cilvēkiem, kuriem nav iespēju regulāri apmeklēt izglītības iestādi darbā, dzīvesvieta, veselības stāvokļa, sociālu vai citu apstākļu dēļ. Piemēram, mūsu skolu ir iecienījuši sportisti, modeles, mūziķi, kas noslogotā darba grafika dēļ nespēj iekļauties ierastajā skolas ritmā. Mēs tālmācībā pielāgojamies viņu laikiem, nevis viņi pielāgojas mums. Valsts eksāmeni gan tiek kārtoti atbilstoši valsts noteiktajam grafikam, klātienē. Pārējais mācību plāns ir piešķināts katrā audzēkņa iespējām – tad, kad viņam ir laiks un ir ērti mācīties.» Izklaušas vienkāršāk, nekā patiesībā ir. «Tālmācība ir samērā liels audzēkņu skaits, kuri kāda iemesla dēļ skolu nepabeidz,

jo daudziem šķiet – tas taču būs tik vienkārši, mācos, kad gribu. Bet jāatceras, ka tālmācībā ir jāapgūst tas pats mācību saturs, kas dienas skolās. Un ar to ir jāreķinās! Valsts eksāmeni visiem būs jākārtoti vienīgi un tie paši,» atgādina Ilze.

Desmit gadu laikā vidusskolu absolvējuši gandrīz 2000 cilvēku. Un Ilze ir gandarīta, ka ir izdevies radīt sabiedrībai derīgu un tagad jau novērtētu produktu – tālmācību pamata un vispārējā vidējā izglītībā. «Ap 2000 cilvēkiem tālmācība savā ziņā jāva izmainīt viņu dzīves, jo ierastajā skolas skolā viņi dažādu iemeslu dēļ vidējo izglītību nevarēja iegūt.»

Un top vēl viena skola

Ilze patiesi ar savu paveikto lepojas, taču ilgi ieslīgt pašapmierinātībā viņa sev nelauj. Darbs, darbs, darbs, kas noved pie jaunu ideju rašanās un īstenošanas.

Un tā radās Latvijas Tālmācības profesionālāis centrs, kas šobrīd piedāvā septiņu līdz 15 mēnešu laikā iegūt kādu no astoņām piedāvātajām profesijām. «Centrs tika dibināts 2012. gadā, pēc gada ieguvām licences, vēl pēc gada – akreditāciju. Šie divi gadi nebija viegli, jo nemitīgi saskarāties ar apkārtējo neticību, programmas vairākkārt tika labotas un atkal iesniegtas apstiprināšanai,» atceras Ilze. Taču arī centra izveides procesā ledus lūza, un tas pilnvērtīgi uzsāka darbu, gadu laikā bū-

tiski palielinot izglītojamo skaitu no 30 pirmajā gadā līdz 230 šobrīd. Atšķirībā no Rīgas Tālmācības vidusskolas, kad audzēknis uz skolu atnāk tikai uz valsts eksāmeņiem, centra piedāvātajās programmās viena trešdaļa ir klātienē nodarbinātība (to nosaka likums).

Abi šie Ilzes lolojumi ir principā uzsākuši patstāvīgu dzīvi – Ilze tos ir izaudzinājusi un palaidusi dzīvē, protams, paturot redzeslokā.

Universitāte, kur pozitīvi uzlādēties

Interesanti – lai arī viņai ilgs darba mūžs (17 gadu) pavadīts izglītības sistēmā, viņa pēc profesijas ir psiholoģe (doktora grāds gan iegūts pedagoģijā). Un Ilze izglītības jomā rosās dažādās šķautnēs. Piemēram, īsteno un īsteno dažādos projektos saistībā ar jauniešu izglītību – liderismu (vadījusi projektu *Esi lideris!*, karjeras izvēli u. tml.). Viņa ir ieviesusi arī profesionālās pilnveides izglītības programmu *Panākumu universitāte*, kuras aizsākumi meklējami 2010. gadā. *Panākumu universitāte* tiek saņemta no visas Latvijas, lai reizi mēnesī smeltos iedvesmu, gūtu jaunas atziņas, pieredzi, tikoties ar dažādu jomu pārstāvjām – savas jomas pārzinātajām. Tādējādi jauniešiem ir iespēja iepazīt plašu profesiju pasauli, meklējot savu vietu tajā. Dalība *Panākumu universitātē* ilgst divus gadus. Katra tikšanās pulcē ap 600 jauniešu, kuri *Panākumu universitāti* dēvē par dzīves skolu. «Šis tikšanās reizi mēnesī man pašai ir enerģijas smelšanās avots. Tas ir *kaifs* tikties ar tik daudz jauniešiem un motivētiem cilvēkiem. Tā ir brīnišķīga pieredze,» rezumē *Panākumu universitātes* izveidotāja.

Arī pieredze, bet nebūt ne apzīmējama ar vārdu «brīnišķīga», ir Ilzes pavadītie trīs gadi Latvijas Izglītības vadītāju asociācijas (LIVA) prezidentes amatā. «Amatā nokļuva nejausi, jo pati to nevēlējos, taču bija izveidojusies situācija, kad asociācija bija palikusi bez vadītāja, un es sākotnēji piekritu viceprezidentes amatu uzņemties uz diviem mēnešiem, kuru laikā bija jāizsludina vēlēšanas uz vakanto vietu. Neviens nepieteicās, un mani vienbalsīgi ievēlēja par LIVA prezidentu, sakot – esmu jau roku piešāvusi, lai tik turpinu.»

Trakākais darba posms

Ilze šos trīs prezidentes amata pavadītos gadus atceras kā ļoti smagu laiku. Viņa lakoniski saka – tas bija murgs! Politiskās dzīrnavas aktīvi maļ arī izglītības sistēmā. «Esmu idejas cilvēks, kas dara to, kam tic. Lai arī ārēji radu iespāidū, ka esmu ļoti valdonīga un ka-

rīvīga. Istenībā esmu maiga un sievišķīga. Man šīs dzīrnavas nebija pieņemamas, es tām nebiju gata, jo redzēju, kā sistēmā pazūd idejas, bet dominē amati un nauda. Man izveidojās labs kontakts ar Ingu Vanagu, Latvijas Izglītības un zinātnes darbinieku arodbiedrības (LIZDA) priekšsēdētāju, kas palīdzēja netikt samaltai šajās dzīrnavās. Taču jāatzīst, ka, neskatoties uz grūtībām, tas man bija arī milzīgs izaugsmes laiks kā personībai. Sapratu, ka uz saviem pleciem varu nest daudz, bet tā sajūta, ka esmu tikai formāla skrūvīte izglītības sistēmā, kurai nav nekādas vērtības, mani nepameta, un pienāca brīdis, kad sapratu – viss, es eju prom. Es ceru, ka pienāks reiz brīdis, kad mēs visi spēsim domāt ne tikai par sevi un savu labumu, bet visas sabiedrības ieguvumiem, caur kuriem labumu gūsim arī mēs paši. Piemēram, es esmu laimīga, ka caur savām idejām es varu dot labumu sabiedrībai, vienlaikus gūstot prieku par savu darbu un, protams, gūstot arī ienākumus.»

Jāiemāca dzīvotprasmes

Ilze arī cer, ka jaunā izglītības un zinātnes ministre Ilga Šuplinska savas idejas nebūs viena, jo viens nespēj grozīt izglītības kuģa stūri. Vērtējot jau iesāktās pārmaiņas izglītībā, Ilze uzskata, ka kompetencēs balstīto mācību pieejas iecere ir jāturpina. «Protams, skolēnam ir jāzina matemātika, valodas, bet svarīgi ir iemācīt arī dzīvotprasmes, jāiemāca, kā konkrētās zināšanas pielietot dzīvē. Svarīgi arī atcerēties, ka neviens kompetenču modelis nestrādās, ja bērna pilnveidē neiesaistīsies ģimene: nevar visu atbildību uzvelt skolai – radiet man burvīgu bērnu! Tā tas nenotiek, tāpat ļoti būtiska nozīme ir ārpuskolas aktivitātēm – lai bērns iet, mēģina, sanāk, nesanāk, bet kā gan savādāk, ja ne darot, var iemācīties ko jaunu, attīstīt sevi jaunas prasmes.»

Tikai zvaigznes zina...

Tas pats attiecināms arī uz pieaugušajiem. Ilze ir cilvēks, kam jaunu apvāršņu apgūšana ir viens no veidiem, kas palīdz dzīves asinsriti uzturēt tonusā. «Man patīk pats ideju radīšanas process, tā neziņa, kā man tas izdosies, cīņa ar iespējamajiem šķēršļiem, lai galu galā iecerī tomēr realizētu un palaistu sabiedrībā. Šobrīd ir periods, kad visi procesi Rīgas Tālmācības vidusskolā, Latvijas Tālmācības profesionālajā centrā un *Panākumu universitātē* rit savu gaitu, tāpēc zinu, ka drīzumā sāksu ko jaunu. Kas tas būs – to gan vēl tikai zvaigznes zina,» piebilst Ilze. ■